ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1981 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

Στήν παρούσα διαδικασία, ή όποία έκινήθη δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ή Ἐπιτροπή ὑποστηρίζει ὅτι ή Ἰταλική Δημοκρατία παρέδη τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών της, δυνάμει τῆς συνθήκης καί εἰδικότερα τῶν ἄρθρων 30 μέχρι 36, ἀπαγορεύοντας τήν εἰσαγωγή καί ἐμπορία ὄξους, ὑπό τήν ὀνομασία «vinegar» (στά ἰταλικά «aceto»), ἐξαιρέσει τοῦ ὄξους πού παράγεται ἐξ οἴνου.

Ἡ παραγωγή καί ή ἐμπορία ὄξους διέπονται, στήν Ἰταλία, ἀπό τόν νόμο 991 τῆς 9ης Ὀκτωβρίου 1964 (Gazzetta ufficiale ἀριθ. 265 τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1964) καί τῶν δυνάμει αὐτοῦ ἐκδοθέντων διαταγμάτων. Ὁ νόμος αὐτός ἐξουσιοδοτεῖ τήν κυβέρνηση νά θεσπίσει νομοθεσία γιά τήν καταστολή τῆς ἀπάτης στήν παρασκευή καί ἐμπορία γλεύκους, οἴνου καί ὄξους. Τό ἄρθρο 2 παράγραφος 6 ὁρίζει ὅτι ή δυνάμει τοῦ νόμου θεσπιζομένη νομοθεσία ἀπαγορεύει τήν ἄμεση ἤ ἔμμεση χρήση, στήν παρασκευή τροφίμων, συνθετικῶν ἀλκοολῶν καί προϊόντων πού περιέχουν ὀξεικό ὀξύ, τά ὁποῖα δέν προέρχονται ἀπό τήν ζύμωση τοῦ οἴνου ἤ ἀπό ὑγρά κατάλοιπα τῆς ζυμώσεως.

Δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω νόμου, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐξέδωσε τό ὑπ' ἀριθ. 162 διάταγμα τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1965 (Gazzetta ufficiale ἀριθ. 73 τῆς 23ης Μαρτίου 1965). Τό ἄρθρο 41 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 162 διατάγματος ἐπιφυλάσσει τήν λέξη «aceto» (ὄξος) γιά «προϊόντα πού λαμβάνονται ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου», τά ὁποῖα ἔχουν εἰδικές φυσικές ἰδιότητες. Τό ἄρθρο 51 (ὡς ἐτροποποιήθη ἀπό τόν νόμο ὑπ' ἀριθ. 739 τῆς 9ης Ὀκτωβρίου 1970, (Gazzetta ufficiale ἀριθ. 270 τῆς 24ης Ὀκτωβρίου 1970) ὁρίζει ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μεταφορά, ἡ κατοχή πρός πώληση, ἡ ἐμπορία ἤ ἡ καθ' οἱονδήποτε ἄλλο τρόπο συναλλαγή πρός χρησιμοποίηση, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως, στήν κατανάλωση παρ' ἀνθρώπων συνθετικῶν αἰθυλικῶν ἀλκοολῶν καί προϊόντων πού περιέχουν ὀξεικό ὀξύ, μή προερχομένων ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου καί προϊόντων παραγομένων ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου, τά ὁποῖα δέν δύνανται νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ὄξος σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 41.

Τό ἄρθρο 60 ὁρίζει ὅτι «οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος διατάγματος ἐφαρμόζονται παρομοίως ἐπί προϊόντων εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ».

Γιά τήν παράβαση τῶν ἄρθρων 41 καί 51 προβλέπονται ποινικές κυρώσεις.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐσχημάτισε τήν ἄποψη ὅτι τό ὑπ' ἀριθ. 162 διάταγμα ἦταν ἀσυμβίβαστο πρός τό ἄρθρο 30 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Τό διάταγμα ἦταν ἱκανό νά ἐμποδίσει, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως, πραγματικῶς ἤ δυνητικῶς, τό ἐνδοκοινοτικό ἐμπόριο ὄξους καί παρασκευασμάτων τροφίμων πού περιέχουν ὄξος. Στίς 14 Δεκεμβρίου 1978, ὁ Viscount Davignon ἀπηύθυνε, γιά λογαριασμό τῆς Ἐπιτροπῆς, πρός τόν ἰταλό Ὑπουργό Ἐξωτερικῶν μιά ἐπιστολή, μέ τήν ὁποία διετύπωσε τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τοῦ θέματος, καθώς καί τήν αἰτιολόγησή της. Στήν ἐπιστολή ἀνεφέρετο ὅτι ή ἐκεῖ ἐκτιθεμένη γνώμη ἴσχυε μόνο ἐπί περιέχοντος ἀλκοόλη ὄξους, τό ὁποῖο λαμβάνεται ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση γεωργικῶν προϊόντων. Ὑπεγραμμίσθη δέ ρητῶς καί σαφῶς ὅτι ή γνώμη αὐτή δέν ἴσχυε ἐπί συνθετικοῦ

1 — Μετάφραση ἀπό τά ἀγγλικά.

ὀξεικοῦ ὀξέος. Ἡ Ἐπιτροπή ἐκάλεσε τήν ἰταλική κυβέρνηση, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 169 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, νά τῆς γνωρίσει τίς παρατηρήσεις της ἐντός δύο μηνῶν ἐπί τῆς γνώμης πού διετύπωσε ἡ Ἐπιτροπή μέ τήν ἐν λόγω ἐπιστολή, ἐπεφύλαξε δέ δι' αὐτῆς τό δικαίωμά της νά ἐκδώσει δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου αἰτιολογημένη γνώμη.

Ἡ ἰταλική κυβέρνηση δέν ἀπέστειλε τίς παρατηρήσεις της μέχρι τήν 8η Νοεμβρίου 1979, ὁπότε ἀπηύθυνε πρός τήν Ἐπιτροπή μιά ἀνακοίνωση, ὑποστηρίζοντας ὅτι εἶχε ἀποχρῶντες λόγους νά διατηρήσει τό ὑπ' ἀριθ. 162 διάταγμα.

Τήν 19η Νοεμβρίου, ἡ Ἐπιτροπή ἐξέδωσε μία γνώμη, αἰτιολογώντας γιατί ἐθεώρησε ὅτι ἡ Ἰταλική Δημοκρατία εἶχε παραλείψει νά ἐκπληρώσει τίς δυνάμει τῆς συνθήκης ὑποχρεώσεις της. Ἡ αἰτιολογημένη γνώμη δέν περιωρίσθη ρητῶς στό ὄξος πού παράγεται ἀπό γεωργικά προϊόντα· ἀλλά ἀνεφέρθη στήν ἀπό 14 Δεκεμβρίου 1978 ἐπιστολή, χωρίς νά διαγράφει τήν ἐξαίρεση τοῦ συνθετικοῦ ὀξεικοῦ ὀξέος ἀπό τήν ἔκταση τῆς διερευνήσεως. Ἐπί πλέον, σέ περισσότερες ἀπό μία παραγράφους ἔκανε λόγο περί παραγομένου ἐκ ζυμώσεως ὄξους.

Τήν 26η Ἰουνίου 1980 στήν ὑπόθεση 788/79, ὁ ὁποία προῆλθε ἀπό τήν ποινική διαδικασία κατά τοῦ *Herbert Gilli καί Paul Andres* [1980] ECR 2071, τό Δικαστήριο (δεύτερο τμῆμα), σέ αἴτηση περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ἔννοια τῶν μέτρων ἰσοδυνάμου μέ ποσοτικούς περιορισμούς ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτελέσματος, ἡ ὁποία ἀπαντᾶται στό ἄρθρο 30 τῆς ἐν λόγω συνθήκης, πρέπει νά ἐννοεῖται ὡς σημαίνουσα ὅτι ἡ ἐπιβαλλομένη ὑπό ἑνός Κράτους μέλους ἀπαγόρευση ἐπί τῆς εἰσαγωγῆς ἤ ἐμπορίας ὄξους, πού περιέχει ὀξεικό ὀξύ, μή παραγόμενο ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου καί εἰδικότερα τοῦ ὄξους ἐκ μήλων, ἐμπίπτει εἰς τήν ἐν λόγω διάταξη, ὅταν πρόκειται γιά ὄξος τό ὁποῖο νομίμως παρεσκευάσθη καί διετέθη στό ἐμπόριο ἐντός ἄλλου Κράτους μέλους.

Ἐν συνεχεία, τήν 28η Ἰουλίου 1980 ἡ Ἐπιτροπή ἀπηύθυνε πρός τήν ἰταλική κυβέρνηση μιά ἀκόμη αἰτιολογημένη γνώμη, ἐφιστώντας τήν προσοχή σέ μία παράγραφο τῆς ἀποφάσεως στήν ὑπόθεση 788/79, ἡ ὁποία ἀναφέρεται σέ ὄξος ἀπό μῆλα. Προσέτι, ἡ Ἐπιτροπή ἐχαρακτήρισε τήν ἀπό 14 Δεκεμβρίου 1978 ἐπιστολή ὡς ἔναρξη τῆς διαδικασίας πού προβλέπει τό ἄρθρο 169, χωρίς νά τροποποιήσει, μέ κανέναν τρόπο, τήν ἐξαίρεση τοῦ συνθετικοῦ ὀξεικοῦ ὀξέος.

Ἡ Ἐπιτροπή, μέ τήν ἀπό 26ης Σεπτεμβρίου 1980 προσφυγή της πρός τό Δικαστήριο, δέν ἐδήλωσε ρητῶς ὅτι ἐπεδίωκε νά ἀνακαλέσει τήν ἐν λόγω ἐξαίρεση.

Ἡ γαλλική κυβέρνηση, μέ σύντομες γραπτές παρατηρήσεις, ἐδήλωσε ὅτι κύριο ἐνδιαφέρον της στήν ὑπόθεση ἦταν νά ὑπερασπισθεῖ τήν ἄποψη ὅτι τά Κράτη μέλη δύνανται νά ἀπαγορεύουν τήν ἐμπορία συνθετικοῦ ὀξεικοῦ ὀξέος.

Σέ μιά ἀπό τίς τελευταῖες φάσεις τῆς παρούσης διαδικασίας, ὁ πληρεξούσιος τῆς Ἐπιτροπῆς ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ παρούσα δίκη πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι ἀφορᾶ τό συνθετικό ὄξος ὄχι λιγότερο ἀπό τό ὄξος πού παράγεται ἐκ τῆς ζυμώσεως γεωργικῶν προϊόντων. Ὑπεστήριξε ὅτι κάθε περιορισμός πού ἡ Ἐπιτροπή διετύπωσε στήν προσφυγή της δέν περιώριζε τό ἀντικείμενο μεταγενεστέρας δίκης.

Δέν δέχομαι τήν εὐρύτητα τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἰσχυρισμοῦ. Ἡ Ἐπιτροπή, προτοῦ κινήσει τήν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169 τῆς συνθήκης ΕΟΚ διαδικασία ἐναντίον Κράτους μέλους, ὑποχρεοῦται νά προβεῖ σέ δύο ἐνέργειες: πρῶτον, ὀφείλει νά παράσχει στό ἐνδιαφερόμενο κράτος τήν δυνατότητα νά γνωρίσει τίς παρατηρήσεις του καί δεύτερον ὀφείλει νά ἐκδώσει αἰτιολογημένη γνώμη. Αὐτά δέν ἀποτελοῦν ἁπλές τυπικότητες, ἀλλά οὐσιώδεις ἐγγυήσεις, ὥστε νά δύνανται τά Κράτη μέλη νά ὑπερασπί-

ζονται ἢ νά μεταβάλουν τίς θέσεις τους, οὕτως ὥστε νά ἀποφεύγουν νά ἐκτίθενται σέ ἔνδικες διαδικασίες. Ἕπεται λοιπόν ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ὤφειλε, κατ' ἀρχήν, νά μήν συμπεριλάβει στήν κατά τό ἄρθρο 169 προσφυγή θέμα τό ὁποῖο ἔχει ρητῶς ἐξαιρέσει ἀπό τήν ἐπιστολή της, μέ τήν ὁποία ἐκάλεσε τό κράτος νά γνωρίσει τίς παρατηρήσεις του. Ἂν θέλει νά διευρύνει τήν ἔκταση τῆς διερευνήσεως, ἡ Ἐπιτροπή ὀφείλει νά παρέχει ρητῶς στό ἐνδιαφερόμενο κράτος τήν δυνατότητα νά γνωρίσει τίς παρατηρήσεις του.

Κατά τήν γνώμη μου, οὔτε τό ἐπιχείρημα τῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι οἱ ἀπαντήσεις τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως εἶναι οἱ ἴδιες ὅσον ἀφορᾶ τό συνθετικό ὀξεικό ὀξύ, οὔτε τό γεγονός ὅτι ἡ ἰταλική κυβέρνηση ἀνεφέρθη πράγματι στό συνθετικό ὀξεικό ὀξύ στό ὑπόμνημα τῆς ὑπερασπίσεώς της, ἐπηρεάζουν τήν κατάσταση στήν προκειμένη ὑπόθεση.

Ἀκόμη καί ἂν ἡ Ἐπιτροπή δύναται, μέ τήν αἰτιολογημένη γνώμη της, νά διευρύνει τήν φερομένη παράβαση (βάσει τοῦ ὅτι ἀπό κοινοῦ ἡ ἐπιστολή καί ἡ γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς προσδιορίζουν τό πεδίο τῆς μετέπειτα δίκης (ὑπόθ. 45/64 *Ἐπιτροπή* κατά *Ἰταλίας* [1965] ECR 857), αὐτό πρέπει νά τό πράξει ρητῶς καί ἀπεριφράστως σέ περίπτωση ὅπου ἔχει ἐξ ἀρχῆς περιορίσει τήν φερομένη παράβαση μέ εἰδική ἐξαίρεση. Καμμία ἀπό τίς δύο αἰτιολογημένες γνῶμες στήν παρούσα ὑπόθεση δέν πληροῖ τό κριτήριο αὐτό. Τουναντίον, ἡ ἀναφορά τῆς ἀπό 19ης Νοεμβρίου 1979 γνώμης εἰς ὄξος παραγόμενο ἐκ ζυμώσεως δείχνει τό ἐντελῶς ἀντίθετο, ἄν, ὅπως ἐξήγησε κατά τήν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτηση ὁ πληρεξούσιος τῆς Ἐπιτροπῆς, μερικοί τύποι ὄξους («ἐξ ὁλοκλήρου συνθετικό ὄξους») παράγονται μέ χημική διαδικασία, χωρίς καμμία ζύμωση.

Δέν δέχομαι τό ἐπιχείρημα πού προεβλήθη γιά λογαριασμό τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι στήν κατά τό ἄρθρο 169 προσφυγή ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἡ Ἐπιτροπή ἐλευθερώνεται ἀπό κάθε ἐμπόδιο πού ἐπιβάλλεται ἀπό τήν ἐπιστολή της καί τήν γνώμη της, ἕνεκα τοῦ ὅ,τι εἶπε τό Δικαστήριο στίς συνεκδικασθεῖσες ὑποθέσεις 142/80 καί 143/80, *Essevi* καί *Salengo,* τῆς 28ης Μαΐου 1981, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν ἀκόμα δημοσιευθεῖ στήν Συλλογή. Ἀντιθέτως, τό Δικαστήριο στήν ὑπόθεση αὐτή ἀπεφάνθη (στήν σκέψη 15) ὅτι ἡ αἰτιολογημένη γνώμη ἔχει ὡς λειτουργία τόν προσδιορισμό τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνδίκου διαδικασίας. Ἡ ἐν συνεχεία παρατήρηση τοῦ Δικαστηρίου ὅτι οἱ γνωστοποιήσεις καί οἱ αἰτιολογημένες γνῶμες τῆς Ἐπιτροπῆς, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169, δέν δύνανται νά προσδιορίζουν δικαιώματα ἢ ὑποχρεώσεις τῶν Κρατῶν μελῶν δυνάμει τῆς συνθήκης, οὐδαμῶς ἀντιβαίνει σέ ὅ,τι ἐλέχθη στήν σκέψη 15 οὔτε στήν ἄποψη πού ἔχω διατυπώσει.

Προσέτι, ἄν θεωρηθεῖ ὅτι ἡ προσφυγή στό Δικαστήριο προσδιορίζει τό ἀντικείμενο τῆς διαδικασίας (ὑπόθεση 232/78 *Ἐπιτροπή* κατά *Γαλλίας* [1979] ECR 2729), μοῦ φαίνεται ὅτι ὅπου, στίς προδικαστικές διαδικασίες ἔχει γίνει ρητή ἐξαίρεση, τό θέμα πρέπει σαφῶς νά διευκρινίζεται στήν προσφυγή πρός τό Δικαστήριο, ἄν ἡ Ἐπιτροπή θέλει νά μεταβάλει τήν βάση της. Αὐτό δέν μοῦ φαίνεται νά τό ἔχει κάμει στήν παρούσα ὑπόθεση.

Κατά τήν γνώμη μου, ἡ παρούσα προσφυγή πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ἀφορώσα τό συνθετικό ὀξεικό ὀξύ.

Ὁ πληρεξούσιος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐδέχθη, ὀρθῶς κατά τήν γνώμη μου ἔστω καί ἀπρόθυμα, ὅτι ἡ Ἐπιτροπή εἶναι διατεθειμένη, ἐάν τό Δικαστήριο θεωρήσει σκόπιμο, νά

περιορίσει τήν προσφυγή της στό ἐκ ζυμώσεως παραγόμενο ὄξος. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι μέ αὐτό ἐννοοῦσε ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἦταν διατεθειμένη νά περιορίσει τήν παρούσα προσφυγή της στό παραγόμενο ἐκ ζυμώσεως γεωργικῶν προϊόντων ὄξος, ἐξαιρέσει παντός ἄλλου. Γιά τούς λόγους πού ἤδη ἀνέπτυξα, εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τό Δικαστήριο πρέπει τουλάχιστον νά ἀποφανθεῖ ὅτι εἶναι σκόπιμο νά περιορισθεῖ ἡ ὑπόθεση σέ ὄξος παραγόμενο ἐκ τῆς ζυμώσεως γεωργικῶν προϊόντων.

Καίτοι τό Δικαστήριο ἔχει τήν γνώμη ὅτι τό συνθετικό ὄξος καλύπτεται ἀπό τήν προσφυγή, ἔχει ἤδη δηλώσει, καί αὐτό εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπό τήν γνώμη μου, ὅτι στούς διαδίκους, συμπεριλαμβανομένης τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, πρέπει νά παρασχεθεῖ ἡ δυνατότης νά ὑποβάλουν περαιτέρω παρατηρήσεις ἐπί τοῦ ἐν λόγω σημείου τοῦ θέματος.

Πραγματεύομαι τίς αἰτιάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς μέ βάση τό ὅτι ἡ παρούσα προσφυγή δέν ἀφορᾶ τό συνθετικό ὄξος.

Ὑπεστηρίχθη ὅτι τό ὑπ' ἀριθ. 162 διάταγμα συνεπάγεται δύο ξεχωριστές παραβιάσεις τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ἡ πρώτη ἀπό αὐτές εἶναι ἡ παραβίαση πού ἐλέχθη ὅτι ἀπορρέει ἀπό τήν ἀπαγόρευση εἰσαγωγῆς καί ἐμπορίας ὄξους πλήν ἐκείνου πού παράγεται ἐκ τῆς ζημώσεως τοῦ οἴνου, ἡ ὁποία περιέχεται στό ἄρθρο 51 τοῦ ἐν λόγω διατάγματος. Μοῦ φαίνεται σαφές ὅτι τό Δικαστήριο ἔχει ἤδη ἀσχοληθεῖ μέ τήν πλευρά αὐτή τοῦ θέματος στήν ὑπόθεση 788/79 *Gilli καί Andres,* ἀποφανθέν ὅτι μιά τέτοια ἀπαγόρευση εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τό ἄρθρο 30 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ὅταν ἐφαρμόζεται ἐπί προϊόντων νομίμως παραχθέντων καί διατεθέντων στό ἐμπόριο ἐντός ἄλλου Κράτους μέλους. Δέν δέχομαι τό ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νά περιορισθεῖ ἡ ἀπόφαση αὐτή, διότι ἐπρόκειτο περί παραπομπῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177, ἐνῶ ἡ παρούσα ὑπόθεση ἔρχεται ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169. Ὅ,τι ἀπεφασίσθη στήν ὑπόθεση ἐκείνη μοῦ φαίνεται ὅτι πρέπει νά τύχει ἐφαρμογῆς καί στήν παρούσα ὑπόθεση. Κανένα ἐπιχείρημα δέν προεβλήθη, τό ὁποῖο θά ἠδύνατο νά πείσει τό Δικαστήριο νά ἀποστεῖ ἀπό τήν προηγουμένη ἀπόφασή του. Κατά τήν γνώμη μου, ὀρθό θά ἦταν τό Δικαστήριο νά ἀποφανθεῖ στήν παρούσα ὑπόθεση ὅτι καί τό ἄρθρο 51 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 162 διατάγματος καί ἡ ἐκτέλεσή του εἶναι ἀσυμβίβαστα πρός τό ἄρθρο 30 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ὅταν ἐφαρμόζονται ἐπί ὄξους πλήν τοῦ συνθετικοῦ ὄξους, τό ὁποῖο ἔχει νομίμως παραχθεῖ καί διατεθεῖ στό ἐμπόριο ἐντός ἄλλου Κράτους μέλους.

Τό δεύτερο στοιχεῖο κατά τό ὁποῖο ἐλέχθη ὅτι τό ὑπ' ἀριθ. 162 διάταγμα παραβιάζει τήν συνθήκη ΕΟΚ ἦταν ὅτι ἀπαγόρευσε τήν ἐμπορία, ὑπό τήν ὀνομασία «aceto», ὄξους πλήν ἐκείνου πού παράγεται ἀπό τόν οἶνο — ἀπαγόρευση πού περιέχεται στό ἄρθρο 41 τοῦ διατάγματος αὐτοῦ. Ὑπεστηρίχθη ὅτι ἡ ἀπαγόρευση αὐτή καθιστᾶ τήν ἐντός τῆς Ἰταλίας πώληση φυσικοῦ ὄξους, παραγομένου ἐκ ζυμώσεως οὐσιῶν πλήν τοῦ οἴνου, μή ἐλκυστική στούς καταναλωτές. Πράγματι, σέ ἕνα σημεῖο ὁ πληρεξούσιος τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνέφερε ὅτι τέτοιο εἶδος ὄξους κατέστη «σχεδόν ἀδύνατον νά πωληθεῖ» ἐντός τῆς ἐν λόγω χώρας. Ἑπομένως, εἶπε ἡ Ἐπιτροπή, ἡ ἀπαγόρευση ἰσοδυναμοῦσε μέ ἕναν ἀπό τούς κανόνες ἐμπορίας, τούς ὁποίους θεσπίζουν τά Κράτη μέλη καί οἱ ὁποῖοι εἶναι ἱκανοί νά ἐμποδίσουν, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως, πραγματικῶς ἤ δυνητικῶς τό ἐνδοκοινοτικό ἐμπόριο καί πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς μέτρο ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος πρός ποσοτικό περιορισμό, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου στήν ὑπόθεση 8/74, *Procureur du Roi* κατά *Dassonville* [1974] ECR 837.

Ὑποστηρίζεται ἐξ ἄλλου ὅτι «aceto» στήν Ἰταλία σημαίνει γιά τόν καταναλωτή ὄξος παραγόμενο ἐξ οἴνου, δεδομένου ὅτι αὐτό

εἶναι ἐκεῖνο πού αὐτός ἔχει πάντοτε καί ἀποκλειστικά συνηθίσει νά ἀγοράζει καί νά χρησιμοποιεῖ. Ἑπομένως, ὁ περιορισμός αὐτός δικαιολογεῖται.

Ἡ δυσκολία αὐτή ἀνακύπτει κυρίως, διότι, παρά τά ψηφίσματα τοῦ Συμβουλίου τῆς 28ης Μαΐου 1969, ΟJ 1969 ἀριθ. C 76/75, καί τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1973, ΟJ 1973 ἀριθ. C 117/1, δέν ἔχει ληφθεῖ κανένα μέτρο γιά τήν ἐναρμόνιση τῶν ἐθνικῶν νομοθεσιῶν περί τῶν περί ὄξους ἐπιγραφῶν.

Ἀπό παλαιότερες ἀποφάσεις τοῦ Δικαστηρίου φαίνεται ὅτι πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη δύο διαφορετικές ἀρχές.

Ἀφ' ἑνός, ἕνας περιορισμός ἐπί τῆς χρήσεως ἑνός γενικοῦ ὅρου, μέ τόν ὁποῖο διατίθενται στό ἐμπόριο τά ἐμπορεύματα, εἶναι ἱκανός νά ἀποτελέσει περιορισμό τοῦ εἴδους πού ἀπαγορεύει τό ἄρθρο 30. Αὐτό δύναται πχ. νά συμβεῖ ὅταν ἡ ἐθνική νομοθεσία ἐπιφυλάσσει τήν χρησιμοποίηση μιᾶς συγκεκριμένης ὀνομασίας στήν ἐθνική παραγωγή, ἀναγκάζοντας ἔτσι τούς παραγωγούς ἄλλων Κρατῶν μελῶν νά χρησιμοποιοῦν ὀνομασίες οἱ ὁποῖες εἶναι ἄγνωστες στόν καταναλωτή ἤ τίς ὁποῖες αὐτός δέν ἔχει σέ ὑπόληψη. Βλέπε ὑπόθεση 12/74, *Ἐπιτροπή* κατά *Γερμανίας* [1975] ECR 181, σ. 198. Ἕνας τέτοιος περιορισμός δύναται νά ἀποτελέσει παράβαση τοῦ ἄρθρου 30, ἀκόμη καί ἄν δέν δημιουργεῖ διακρίσεις, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἐπιφυλάσσει μία συγκεκριμένη ὀνομασία γιά τήν ἐγχώρια παραγωγή. Ὅταν, ἀντιθέτως, ἡ ἐθνική νομοθεσία ἐπιβάλλει τήν ὑποχρέωση ὅπως χρησιμοποιεῖται μιά συγκεκριμένη ὀνομασία, σέ μιά καθωρισμένη γλώσσα, γιά ὅλα τά προϊόντα ὁρισμένου εἴδους, δύναται νά ἰσοδυναμεῖ μέ περιορισμό ἐπί τοῦ ἐμπορίου μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει ἐπί τοῦ εἰσαγωγέως τήν ἐνόχληση καί τήν δαπάνη θέσεως νέων ἐπιγραφῶν ἐπί τῶν προϊόντων του. Βλέπε ὑπόθεση 27/80, *Anton Adriaan Fietje* [1980] ECR 3839, σκέψη 10, στήν ὁποία ἡ ἀμφισβητηθεῖσα νομοθεσία ἀπαιτοῦσε ἀπό τόν εἰσαγωγέα νά μεταχειρίζεται μιά εἰδική ἐπιγραφή, κάνοντας χρήση τοῦ ἐμπορικοῦ ὅρου πού ἔχει υἱοθετηθεῖ στήν χώρα εἰσαγωγῆς. Ἐπί πλέον, ἕνα Κράτος μέλος δέν δύναται νά στηριχθεῖ νομικῶς στό ἄρθρο 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ γιά νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι ἕνας τέτοιος περιορισμός, ὁ ὁποῖος ἀποβλέπει στήν προστασία τῶν καταναλωτῶν καί στήν ἐντιμότητα τῶν συναλλαγῶν, εἶναι παράνομος. Οὔτε ἡ προστασία τῶν καταναλωτῶν οὔτε ἡ ἐντιμότης τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ τῶν ἐξαιρέσεων τοῦ ἄρθρου 36. Ἔπεται λοιπόν ὅτι δέν δύναται νά γίνει ἐπίκληση τῶν λόγων αὐτῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 36. Βλέπε ὑπόθεση 113/80, *Ἐπιτροπή* κατά *Ἰρλανδίας*, τῆς 17ης Ἰουνίου 1981 στή σκέψη 8, ἡ ὁποία δέν ἔχει ἀκόμα δημοσιευθεῖ στήν Συλλογή.

Ἐξ ἄλλου, μιά ἀπαγόρευση τῆς χρησιμοποιήσεως ἑνός συγκεκριμένου ὅρου γιά τήν διάθεση τῶν ἐμπορευμάτων, ὅταν ἐφαρμόζεται ἀδιακρίτως ἐπί ἐγχωρίων καί εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων δέν σημαίνει ὁπωσδήποτε παράβαση τοῦ ἄρθρου 30 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ὅπως τό Δικαστήριο ἀπεφάνθη στήν ὑπόθεση 27/80 *Anton Adriaan Fietje* στή σκέψη 11:

«Ἄν ἐθνικοί κανόνες περί συγκεκριμένου προϊόντος περιλαμβάνουν τήν ὑποχρέωση χρησιμοποιήσεως μιᾶς ὀνομασίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀρκετά ἀκριβής ὥστε νά πληροφορεῖ τόν ἀγοραστή περί τῆς φύσεως τοῦ προϊόντος καί νά καθιστᾶ δυνατή τήν διάκρισή του ἀπό προϊόντα μέ τά ὁποῖα ἐνδέχεται νά συγχυσθεῖ, ἐνδέχεται κάλλιστα νά καταστεῖ ἀναγκαῖο, προκειμένου νά παρασχεθεῖ ἀποτελεσματική ἡ προστασία στούς καταναλωτές, νά ἐπεκταθεῖ ἡ ὑποχρέωση αὐτή καί στά εἰσαγόμενα προϊόντα ...»

Ἡ ὑποχρέωση αὐτή δύναται νά δικαιολογηθεῖ πρός προστασία συμφερόντων τῶν παραγωγῶν ἀπό τόν ἀθέμιτο ἀνταγωνισμό καί τῶν καταναλωτῶν ἀπό πληροφόρηση πού ἐνδέχεται νά τούς παραπλανήσει (*Ἐπιτροπή* κατά *Γερμανίας* ἔνθ. ἀνωτέρω, σ. 194). Μιά τέτοια ἀπαγόρευση δύναται, κατά τήν διατύπωση πού ἐχρησιμοποίησε τό Δικαστήριο, νά «δικαιολογηθεῖ ὡς ἀναγκαία, ὥστε νά ἱκανοποιοῦνται οἱ ἐπιτακτικές ἀπαιτήσεις πού ἔχουν ἰδίως σχέση μέ ... τήν ἐντιμότητα τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καί τήν προστασία τοῦ καταναλωτοῦ»: 6λέπε ὑπόθεση 120/78, *Rewe* κατά *Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECR 649, σ. 662· ὑπόθεση 788/79, *Gilli* καί *Andres,* σ. 2078· ὑπόθεση 130/80, *Fabriek voor hoogwaardige voedingsprodukten Kelderman BV* τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1981, στήν σκέψη 6, ἡ ὁποία δέν ἔχει ἀκόμα δημοσιευθεῖ στήν Συλλογή. Κάθε ἄλλο ἀποτέλεσμα θά ἦταν ἀσυνεπές ὄχι μόνο πρός τίς ἀποφάσεις τοῦ παρόντος Δικαστηρίου, ἀλλά καί πρός τήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου 5 τῆς ὁδηγίας τοῦ Συμβουλίου 79/112/ΕΟΚ τῆς 18ης Δεκεμβρίου 1978 περί προσεγγίσεως τῶν νομοθεσιῶν τῶν Κρατῶν μελῶν σχετικά μέ τήν ἐπισήμανση καί τήν παρουσίαση τῶν τροφίμων πού προορίζονται γιά τόν τελικό καταναλωτή καθώς ἐπίσης καί τήν διαφήμισή τους (ΕΕ εἰδ. ἔκδ., τόμ. 03/024, σ. 33). Αὐτό ὁρίζει, στήν παράγραφο 1, ὅτι ἡ ὀνομασία ὑπό τήν ὁποία πωλεῖται ἕνα τρόφιμο πρέπει νά εἶναι ἡ ὀνομασία πού ἔχει καθορισθεῖ ἀπό νόμους, διατάγματα ἤ διοικητικές διατάξεις πού ἐφαρμόζονται ἐπί τοῦ οἰκείου τροφίμου ἤ, ἐλλείψει μιᾶς τέτοιας ὀνομασίας, ἡ ὀνομασία πού εἶναι συνήθης ἐντός τοῦ Κράτους μέλους ὅπου πωλεῖται τό προϊόν πρός τόν τελικό καταναλωτή.

Ἔχει βεβαίως γίνει εὐρέως δεκτό ὅτι τό γεγονός ὅτι ἐπιβάλλεται ἕνας παρόμοιος περιορισμός ἐπί τῶν ἐγχωρίων παραγωγῶν τοῦ κράτους, αὐτό καθ' ἑαυτό, δέν ἀποτελεῖ ἀπάντηση στόν ἰσχυρισμό ὅτι ἕνα κράτος παραβιάζει τίς ἐκ τῆς συνθήκης ΕΟΚ ὑποχρεώσεις του.

Ἐφαρμόζοντας τίς ἀρχές αὐτές ἐπί τῶν περιστατικῶν τῆς παρούσης ὑποθέσεως, μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ πληρεξούσιος τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως ἔχει δεχθεῖ ὅτι ὁ ὅρος «aceto» εἶναι ἡ κατάλληλη γενική λέξη γιά τό «ὄξος» τόσον ἀπό πλευρᾶς γλωσσικῆς ὅσον καί ἀπό πλευρᾶς κοινοῦ δασμολογίου. Ἐξ ἄλλου, τό μόνον ὄξος πού εἶναι γνωστό στούς περισσοτέρους καταναλωτές στήν Ἰταλία εἶναι τό ὄξος πού παράγεται ἀπό τόν οἶνο. Ἐπομένως, τό νά ἐμποδίζονται οἱ εἰσαγωγεῖς νά χρησιμοποιοῦν τήν λέξη «aceto» καθ' ὁλοκληρία σημαίνει ὅτι οἱ ἀγοραστές δέν θά γνωρίζουν ὅτι τό προσφερόμενο πρός πώληση προϊόν εἶναι ὄξος. Αὐτό σαφῶς φαίνεται ὅτι εἶναι ἱκανό νά ἐμποδίσει, ἀμέσως ἤ ἐμμέσως, πραγματικῶς ἤ δυνητικῶς, τό ἐνδοκοινοτικό ἐμπόριο ὄξους. Περαιτέρω, ἄν οἱ παραγωγοί ὀνομάσουν τό προϊόν τους πού δέν παράγεται ἀπό τόν οἶνο ἁπλῶς «aceto», αὐτό ὁδηγεῖ σέ παραπλάνηση, διότι οἱ ἀγοραστές στήν Ἰταλία θά ὑποθέσουν ὅτι πρόκειται περί ὄξους ἐξ οἴνου καί, 6άσει τῆς προαναφερθείσης σκέψεως τῆς σκέψεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου στήν ὑπόθεση *Fietje* (ὑπόθεση 27/80), αὐτό δύναται νά περιορισθεῖ ἀπό τήν ἐθνική ἀρχή.

Μοῦ φαίνεται λοιπόν ὅτι στήν παρούσα κατάσταση τῆς νομοθεσίας, ἡ Ἰταλική Δημοκρατία δέν παραβαίνει τίς ἐκ τῆς συνθήκης ὑποχρεώσεις της, ὅταν ἀπαγορεύει τήν χρήση τῆς λέξεως «aceto», πού χρησιμοποιεῖται μόνο ὡς περιγραφή τοῦ ὄξους πού δέν παράγεται ἀπό οἶνον. Ἀντιθέτως, παραβαίνει τίς ὑποχρεώσεις της κατά τό μέτρο πού ἀπαγορεύει τήν χρήση τῆς λέξεως «aceto», ὑπό τήν γενική ἔννοιά της, συνδυαζομένη μέ μιά ἄλλη ἤ μέ ἄλλες λέξεις, οἱ ὁποῖες δηλώνουν ὅτι τό προϊόν προέρχεται ἀπό οὐσία ἄλλη πλήν τοῦ οἴνου, ὅπως εἶναι ὁ μηλίτης οἶνος. Τό ἐνδε-

χόμενο ἤ τό πραγματικό γεγονός ὅτι στούς ἰταλούς ἀγοραστές εἶναι δυνατόν ὁ συνδυασμός αὐτός τῶν λέξεων νά φανεῖ ἀρχικῶς ἀσυνήθης ἤ παράξενος δέν μοῦ φαίνεται ὅτι ἀρκοῦν γιά νά ἀναιρέσουν τό ἀποτέλεσμα αὐτό.

Ἄν, ἀντίθετα πρός ὅ,τι ἀντελήφθην ὅτι ἔγινε δεκτό κατά τήν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασία, τό Δικαστήριο δέν πεισθεῖ ὅτι τό «aceto» ἔχει τήν γενική ἔννοια στήν ὁποία ἀνεφέρθην, τότε μοῦ φαίνεται δέν πρέπει νά ἀποφανθεῖ ὅτι ἡ Ἰταλική Δημοκρατία ἔχει παραβεῖ τίς ἐκ τῆς συνθήκης ὑποχρεώσεις της, κατά τήν κειμένη νομοθεσία.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 69 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ὁ ἡττηθείς διάδικος καταδικάζεται στά δικαστικά ἔξοδα, ἄν ὑπάρχει σχετικό αἴτημα.

Ἡ Ἰταλική Δημοκρατία δέν ὑπέβαλε αἴτημα περί ἐπιδικάσεως τῶν δικαστικῶν ἐξόδων της. Συνεπῶς, δέν θά προτείνω ὑπέρ αὐτῆς.

Ἐπομένως, κατά τήν γνώμη μου, τό Δικαστήριο πρέπει νά ἀποφανθεῖ ὅτι ἡ Ἰταλική Δημοκρατία:

(1) παρέλειψε νά ἐκπληρώσει τῆς ἐκ τῆς συνθήκης ΕΟΚ ὑποχρεώσεις της, κατά τό μέτρο πού ἀπαγορεύει τήν εἰσαγωγή καί τήν ἐν συνεχεία ἐμπορία προϊόντων χρησιμοποιουμένων ἀμέσως ἤ ἐμμέσως στήν κατανάλωση παρ' ἀνθρώπων, τά ὁποῖα περιέχουν ὀξεικό ὀξύ (πλήν τοῦ συνθετικοῦ ὀξεικοῦ ὀξέος) καί δέν προέρχονται ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου καί προϊόντων παραγομένων ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου, τά ὁποῖα δέν δύνανται νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ὄξος σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 41 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 162 διατάγματος τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1965, τό ὁποῖο ἐξέδωσε ὁ πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας·

(2) δέν παρέλειψε νά ἐκπληρώσει τέτοιου εἴδους ὑποχρεώσεις της, ἀπαγορεύοντας τήν χρήση τῆς λέξεως «aceto», ὅταν αὐτή χρησιμοποιεῖται μόνο γιά τήν περιγραφή προϊόντων πού δέν λαμβάνονται ἀπό τήν ὀξεική ζύμωση τοῦ οἴνου·

(3) δέν παρέλειψε νά ἐκπληρώσει τέτοιου εἴδους ὑποχρεώσεις, ἀπαγορεύοντας τήν χρήση τῆς λέξεως «aceto», ὅταν συνδυάζεται μέ ἄλλες λέξεις πού ἐμφαίνουν ἐπαρκῶς τήν πηγή ἀπό τήν ὁποία προέρχεται τό προϊόν καί αὐτή εἶναι πηγή ἐκτός τοῦ οἴνου.